

Motion till riksdagen 2019/20:1261

av **Isak From och Åsa Karlsson (båda S)**

Enskilda vägar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vinterväghållningen på enskilda vägar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över fastighetsregister för enskilda vägar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Många glesbygdsbor som bor efter enskilda vägar, har problem med att få plogat och sandat efter att en del av Trafikverkets entreprenörer av sagt sig ansvaret över de enskilda vägarna.

Det var när Trafikverket skärpte kontrollen över entreprenörer som plogar statens vägar som problemen började för den del av det allmänna vägnätet som är enskild, alltså där vägföreningar ansvarar för att vägen hålls öppen.

Via upphandlingar och dess regelverk från Trafikverket har plogningen av det allmänna vägnätet under vintertid skötts av olika lokala åkerier där dessa samtidigt plogat det enskilda vägnätet åt de små vägföreningarna och vägarna har sålunda varit plogade under alla dessa år.

I regel upphandlar stora bolag – NCC, Peab, Svevia osv. – plogningen av det allmänna vägnätet. Dessa bolag tar i sin tur även uppdrag från de enskilda vägföreningarna.

Trafikverket har dock uttryckt missnöje med utförandet och det senaste året har därför myndigheten kraftigt höjt sanktionsavgiften (böter) om det allmänna vägnätet inte plogas inom stipulerad tid. Detta har fått bolagen att förbjuda sina under-entreprenörer att ploga det enskilda vägnätet samtidigt som de plogar det allmänna vägnätet.

Trafikverket upphandlar snöröjning av de vägar som är statliga men inte de enskilda, utan där är det respektive vägförening som har ansvaret.

Systemet med statsbidrag är gammalt och vilar på gamla överenskommelser mellan kommuner, SKL, staten och de enskilda väghållarna via Riksförbundet Enskilda Vägar.

Tidigare fanns ofta jordbrukare och andra entreprenörer boende efter de enskilda vägarna som gärna bidrog till sin egen och andras snöröjning mot ett litet bidrag, men så är det inte i dag.

I dag finns det i delar av landet en tydlig marknadsbrist.

Trafikverket har inte genomfört några förändringar i kraven mot entreprenörerna i den snöröjning som den senaste tiden upphandlats i norra Sverige. Det som däremot har skett är att Trafikverket börjat följa upp att resultatet blir som avtalat (alla vägar har viss klassning som anger hur snabbt vägen ska plogas och den anges i kontraktet).

Det bottnar i behov av att säkerställa trafiksäkerheten och framkomligheten på de mer frekventerade vägarna så att bussar med skolbarn och gods inte fastnar eller orsakar stora olyckor.

Detta har dock medfört att flera entreprenörer inte längre vill ta uppdrag från enskilda väghållare eller att de tar mycket mer betalt.

Tidigare har entreprenörer bevisligen tummat på Trafikverkets krav för att hinna med de enskilda vägarna.

Trafikverkets agerande kan inte direkt ifrågasättas. Det avser i grund och botten att säkerställa ordning och reda samt att skattebetalarnas pengar används så effektivt som möjligt, men vi kan heller inte ha en situation där hemtjänst, ambulans eller skolskjuts inte kommer fram.

Att Trafikverket på något sätt skulle få ett utökat ansvar som även inkluderar snöröjning av de enskilda vägarna är något som borde undersökas. Det skulle kunna medföra att de rättsliga förutsättningarna också behöver ses över.

Många vägföreningar har inte ett relevant antal medlemmar. Fastighetsregistren är inte uppdaterade därför att det råder en akut brist på lantmätare. Lantmäteriet har under lång tid tappat personal till bland annat kommuner, statliga myndigheter och privata företag. Från och med årsskiftet har myndigheten därför valt att prioritera sin förrätningsverksamhet, det vill säga att skapa och ändra gränser, och dra ned på vissa uppdrag. Lantmäteriet listar fem punkter som i stort sett försvinner från uppdragsverksamheten. Jord- och skogsbruket berörs framför allt genom att myndigheten slutar med dels gränsutvisningar, dels fastighetsförteckningar.

Fastighetsförteckningar används framför allt av föreningar för enskilda vägar som inför sina årsmöten hittills kunnat få ut en aktuell förteckning av medlemmar. Många vägföreningar som beställt fastighetsförteckningar får det inte. Effekten blir att många vägföreningar inte ges faktiska förutsättningar att fungera.

Alla har vi ett gemensamt intresse av att väghållarna får goda möjligheter till en resurs- och kostnadseffektiv och säker lösning. Vägföreningarna måste ges faktiska förutsättningar med uppdaterade fastighetsregister.

Staten via Trafikverket måste överväga nya insatser på sådana områden i landet där plogningen inte fungerar tillfredsställande. TRV:s entreprenörer måste ges skäligen förutsättningar att också hjälpa de enskilda väghållarna. Även gruppupphandling av de enskilda vägarna är värt att titta på, men även att gå igenom mer noggrant var det inte fungerar och konstruktivt verka för att saken snarast får en bra, hållbar och långsiktig lösning.

Det är viktigt att frågan finner en långsiktig lösning. För detta behöver lokala, regionala samt nationella aktörer öka samverkan i motionens anda.

Isak From (S)

Åsa Karlsson (S)